



**PREZES  
URZĘDU OCHRONY  
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW  
DELEGATURA W KRAKOWIE**

RKR-61-24/08/KK-4/08

Kraków, dnia 14 sierpnia 2008 r.

**DECYZJA Nr RKR-20/2008**

**I.** Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939),

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

**uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę** stosowaną przez przedsiębiorcę Ilonę Preiss-Borowicz prowadzącą Przedszkole Muzyczne „Scherzo” w Krakowie, przy ul. Korzeniaka 14, polegającą na stosowaniu w Informatorze Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” postanowienia o treści:

*„W przypadku rażącego naruszenia przez dziecko zasad współżycia społecznego i norm kultury osobistej lub w przypadku nie dokonywania przez rodziców opłat za przedszkole i szkołę przez dwa miesiące, dyrektor szkoły i przedszkola ma prawo podjąć decyzję o skreśleniu dziecka z listy uczniów w trybie natychmiastowym. W tym przypadku szkoła i przedszkole nie zwraca kosztów wpisowego ani miesięcznej opłaty.”*

które jest zbieżne (tożsame) z postanowieniami wpisanymi na podstawie art. 479<sup>45</sup> k.p.c. do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone;

**i jednocześnie stwierdza się zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 9 maja 2008 r.**

**Uzasadnienie**

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Krakowie (zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) w ramach badania wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących przedszkola niepubliczne wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy warunki świadczenia usług, stosowane w obrocie

z konsumentami przez Ilonę Preiss-Borowicz prowadzącą Przedszkole Muzyczne „Scherzo” w Krakowie, przy ul. Korzeniaka 14 (zwaną dalej: „Przedsiębiorcą”) nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi wzorców umów.

W toku postępowania wyjaśniającego uzyskano wzorce umów stosowanych przez Przedsiębiorcę:

- Informator Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo”,
- Regulamin uczestnictwa w kursie gry na instrumentach.

Po przeprowadzeniu analizy tych dokumentów stwierdzono, że Informator Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” stosowany wobec konsumentów, zawiera postanowienie, które jest tożsame z postanowieniami uznanymi przez Sąd Okręgowy Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479<sup>45</sup> Kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej: „rejestr”).

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem Nr RKR-200/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. wszczęto postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez Ilonę Preiss-Borowicz prowadzącą Przedszkole Muzyczne „Scherzo” w Krakowie, przy ul. Korzeniaka 14, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu umowy postanowienia o treści:

*„W przypadku rażącego naruszania przez dziecko zasad współżycia społecznego i norm kultury osobistej lub w przypadku nie dokonywania przez rodziców opłat za przedszkole i szkołę przez dwa miesiące, dyrektor szkoły i przedszkola ma prawo podjąć decyzję o skreśleniu dziecka z listy uczniów w trybie natychmiastowym. W tym przypadku szkoła i przedszkole nie zwraca kosztów wpisowego ani miesięcznej opłaty.”*

W odpowiedzi na postawione zarzuty, pismem z dnia 9 maja 2008 r. Przedsiębiorca oświadczył, że aprobeuje stanowisko Prezesa Urzędu odnośnie zakwestionowanego postanowienia umownego. Poinformował także, iż jest gotowy do zmiany i dostosowania go do obowiązującego porządku prawnego, na dowód czego przedłożył nowo opracowany Informator Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” uwzględniający wszelkie sugestie zawarte w piśmie Prezesa Urzędu z dnia 23 kwietnia 2008 r. Zakwestionowany zapis został wykreślony i zastąpiony zapisem o treści:

*„W przypadku nie dokonania przez rodziców opłat chesnego za szkołę i przedszkole za dwa miesiące dyrektor (po wcześniejszym pisemnym upomnieniu) ma prawo skreślić dziecko z listy uczniów”.*

### **Prezes Urzędu ustalił, co następuje:**

Przedsiębiorca Ilona Preiss-Borowicz została wpisana do ewidencji szkół i placówek niepublicznych jako prowadząca Przedszkole Muzyczne „Scherzo” przez Prezydenta Miasta Krakowa w dniu 16 marca 2006 r.

Zasady działania tej placówki zostały określone w Informatorze Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” oraz w Regulaminie uczestnictwa w kursie gry na instrumentach, gdzie zamieszczono postanowienia regulujące m.in. organizację przedszkola oraz sferę praw i obowiązków prowadzących przedszkole, pracowników przedszkola oraz konsumentów korzystających z jego usług. Powyższe dokumenty stanowią wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego, którego postanowienia są bezpośrednio stosowane w umowach, jakie przedszkole zawiera z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Rodzice/opiekunowie prawni dziecka, z którymi Przedszkole zawiera umowy o odpłatne świadczenie usług przedszkolnych są konsumentami w rozumieniu art. 22<sup>1</sup> Kodeksu cywilnego, tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą.

Natomiast Ilona Preiss-Borowicz prowadząca Przedszkole Muzyczne „Scherzo” w Krakowie, przy ul. Korzeniaka 14 jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W świetle tego przepisu pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się także osobę fizyczną organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Ustawa posługuje się zatem szerszą niż zawarta w art. 43<sup>1</sup> Kodeksu cywilnego definicją przedsiębiorcy. Działalność usługowa Ilony Preiss-Borowicz prowadzącej przedszkole niepubliczne, wykonywana odpłatnie w sposób ciągły i zorganizowany charakteryzuje się profesjonalnym charakterem i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. Jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania.

Wszczynając wobec Przedsiębiorcy postępowanie administracyjne, Prezes Urzędu zakwestionował przytoczoną w sentencji decyzji klauzulę umowną, uznając ją za tożsamą z następującymi postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r., sygn. akt XVII AmC 105/04 pod nr 726 – *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”*,
- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 marca 2006r., sygn. akt XVII AmC 40/05 pod nr 754 – *„Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wcześniej wpłaconej kwoty”*.

**Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu, zważył, co następuje:**

W niniejszej sprawie postawione Przedsiębiorcy zarzuty, aby mogły być skutecznie ocenione w ramach art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1, muszą spełniać poniższe przesłanki: być działaniem bezprawnym oraz godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

***Przesłanka bezprawności***

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Mając na uwadze jego literalne brzmienie należy przyjąć, że „działanie bezprawne” to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym tj. niezależnym od wystąpienia szkody czy też zamiaru po stronie przedsiębiorcy dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zakwestionowanym działaniem Przedsiębiorcy w niniejszej sprawie jest posługiwanie się w stosowanych wzorcach umów o świadczenie usług przedszkolnych zapisem, którego treść jest tożsama z treścią postanowień uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Zgodnie z art. 479<sup>42</sup> k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z brzmienia art. 479<sup>43</sup> k.p.c. wynika również, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa, w art. 479<sup>45</sup> § 2 k.p.c..

Stanowisko Prezesa Urzędu zostało poparte orzecznictwem SOKiK. Z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004 r. – sygn. XVII AmA 51/03 wynika, że wprowadzenie przez przedsiębiorcę do obrotu wzorca umownego zawierającego postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi przesłankę uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy, o czym stanowi art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jak wynika z powyższego, bezprawnym jest stosowanie w obrocie z konsumentami postanowień, które zostały wpisane do rejestru, nawet jeżeli postanowienia te stosują przedsiębiorcy nie pozwani w procesie przed SOKiK na podstawie art. 479<sup>36-45</sup> k.p.c. Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK, na podstawie którego dokonany jest wpis postanowienia umownego do rejestru, o którym mowa w art. 479<sup>45</sup> k.p.c. została ostatecznie rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. – sygn. akt III SZP 3/06 - uznającej, iż orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, tj. zakaz stosowania klauzuli wpisanej do rejestru dotyczy wszystkich przedsiębiorców, a nie tylko tych których dotyczył wyrok SOKiK. Przy czym, jak podniósł Sąd, zakazane jest wykorzystywanie nie tylko klauzuli w identycznym brzmieniu, ale także klauzuli o zbliżonej treści, która wywołuje takie same skutki, jak klauzula już wpisana do rejestru.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że Ilona Preiss-Borowicz prowadząca Przedszkole Muzyczne „Scherzo”, przy ul. Korzeniaka 14 w Krakowie w zakresie odpłatnego

świadczenia usług przedszkolnych, jest przedsiębiorcą i że stosuje w Informatorze Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” następujące postanowienie:

*„W przypadku rażącego naruszania przez dziecko zasad współżycia społecznego i norm kultury osobistej lub w przypadku nie dokonywania przez rodziców opłat za przedszkole i szkołę przez dwa miesiące, dyrektor szkoły i przedszkola ma prawo podjąć decyzję o skreśleniu dziecka z listy uczniów w trybie natychmiastowym. W tym przypadku szkoła i przedszkole nie zwraca kosztów wpisowego ani miesięcznej opłaty.”*

W celu udowodnienia bezprawności działań Przedsiębiorcy należy wykazać, że ww. zapis umowny jest tożsamy z zapisami umieszczonymi w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych.

Z treści przywołanego postanowienia umownego wynika, że Przedsiębiorca przewiduje sytuacje, w których umowa o świadczenie usług przedszkolnych zostaje rozwiązana ze skutkiem natychmiastowym bez obowiązku wcześniejszego powiadomienia konsumenta o tym fakcie. Mając na uwadze, że umowa o świadczenie usług przez przedszkole jest kontraktem wzajemnym, dokonanie ww. czynności bez uprzedniego wezwania konsumenta do spełnienia świadczenia jest sprzeczne z art. 491 Kodeksu cywilnego. Przepis ten statuuje ustawowe prawo odstąpienia od umowy wzajemnej jako środek ochronny wierzyciela w razie zwłoki dłużnika, jednak jego realizacja uwarunkowana jest wyraźnie wskazanymi przesłankami. I tak: strona umowy wzajemnej może odstąpić od umowy, jeżeli druga strona dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, dopiero po wyznaczeniu stronie będącej w zwłoce dodatkowego odpowiedniego terminu do jego wykonania i po jego bezskutecznym upływie mimo zagrożenia odstąpieniem od umowy. Jak wynika z brzmienia tego przepisu, ma on charakter dyspozytywny, niemniej, zdaniem Prezesa Urzędu, treść art. 491 k.c. jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym, stanowi jeden z jego dobrych obyczajów oraz jest wyrazem rzetelnego traktowania kontrahenta. Podkreślić należy także, iż kwestionowany zapis Informatora Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” nie przyznaje analogicznego prawa konsumentom korzystającym z usług przedszkolnych, a zatem prowadzi do nieuzasadnionego uprzywilejowania Przedsiębiorcy w tym zakresie. Te kryteria decydują o uznaniu treści powyższego zapisu stosowanego przez Przedsiębiorcę w Informatorze Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” za klauzulę niedozwoloną.

W ocenie Prezesa Urzędu, powyższy zapis jest zbieżny w swej treści i skutkach z następującymi zapisami umieszczonymi już w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone:

- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r., sygn. akt XVII AmC 105/04 pod nr 726 – *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów”*,
- klauzula wpisana do rejestru na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 marca 2006r., sygn. akt XVII AmC 40/05 pod nr 754 – *„Nieopłacenie zajęć w przedstawionych wyżej terminach powoduje skreślenie z listy uczestników bez zwrotu wcześniej wpłaconej kwoty”*.

Przytoczone powyżej klauzule również przyznają przedsiębiorcom uprawnienie do odstąpienia od umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku niewykonania zobowiązania przez konsumenta. Podobnie jak w treści kwestionowanego w niniejszej decyzji

zapisu, także i w przytoczonych wyżej postanowieniach umownych brak analogicznego uprawnienia do odstąpienia od umowy po stronie konsumenta. Brzmienie porównywanych zapisów nie jest wprawdzie identyczne, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, iż wywołują one identyczne skutki prawne.

Zbieżność wskazanych wyżej postanowień wpisanych do rejestru oraz postanowienia umownego stosowanego przez Przedsiębiorcę jest zatem bezsporna. Przedsiębiorca stosując przedmiotowy zapis w Informatorze Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” dopuścił się stosowania klauzuli wpisanej już do rejestru, co oznacza, iż naruszył zakaz, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

### ***Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów***

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 2 pkt 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy.

W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutki działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, względnie gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyroki Sądu Antymonopolowego z 24 stycznia 1991 r. – sygn. Amr 8/90 oraz z 23 lutego 2002 r. – sygn. XVII Ama 133/2001).

Stanowisko to znalazło również potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. I CKN 504/01) stwierdził, że: *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów.”*

Stosowany przez Przedsiębiorcę zapis Informatora Zespołu Placówek Oświatowych „Scherzo” wykorzystywany jest przy zawieraniu umów o świadczenie usług przedszkolnych. Do kręgu adresatów takiego wzorca należą nie tylko rodzice/opiekunowie prawni aktualnie korzystający z usług Przedszkola Muzycznego „Scherzo”, ale także wszyscy przyszli, potencjalni. Biorąc pod uwagę fakt, że korzystając z usług przedszkola niepublicznego, konsument nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, gdyż nie jest ona z nim indywidualnie negocjowana, należy uznać, że wszelkie zawarte w niej bezprawne zapisy, godzą w jego interes.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że obie przesłanki zostały spełnione, co oznacza, iż Przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, że działania Przedsiębiorcy zakwalifikować należy jako praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosowanie do art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania tej praktyki. W takiej sytuacji Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Analiza przedłożonych przez Przedsiębiorcę dokumentów i wyjaśnień dowiodła, że działania Przedsiębiorcy, z dniem 9 maja 2008 r., przestały stanowić praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Na dowód powyższego, Przedsiębiorca przedłożył nowo opracowany Informator Zespołu Placówek Oświatowych dostosowany do obowiązującego porządku prawnego.

**Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.**

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479<sup>28</sup> § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Krakowie.

Z upoważnienia Prezesa  
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Marek Szarzyński

Otrzymują:  
Ilona Preiss-Borowicz  
Przedszkole Muzyczne „Scherzo”  
ul. Korzeniaka 14  
30-298 Kraków